Achtergrond van keuzes en toelichting op aandachtspunten die in het voorbereidingstraject naar voren zijn gekomen

Achtereenvolgens komen hierin de volgende onderwerpen aan bod:

1. Koers van de Economic Board
2. Opgaven overheid
3. Aard van de Strategische Agenda en het Actieprogramma RWB
4. Stevige inzet op Europa, Rijk en multipliers
5. Over te dragen taken
6. Governance en financiering

1. Koers van de Economic Board

Met de Strategische Agenda geven we vanuit de overheid uitwerking aan de economische koers die de triplehelix samengestelde Economic Board West-Brabant heeft uitgezet. De Board werd in 2018 opgericht om de aantoonbaar achteruit sukkelende economie in West-Brabant vanuit een heldere visie een impuls te geven. De gezamenlijke gemeenten beseften daarbij terdege dat dit alleen in samenspraak en in samenwerking met onderwijs- en kennisinstellingen en bedrijfsleven kans van slagen heeft. De gezamenlijke gemeenten financieren de West-Brabantse ontwikkelmaatschappij REWIN (RWB is daarvoor doorgeefluik), die planmatig uitvoering geeft aan de agenda van de Board. Onderwijs en bedrijvigheid dragen fors bij aan de uitvoering van projecten binnen de jaarplannen van de Board.

De Board formuleerde in 2019 haar ambities voor de West-Brabantse economie. Deze waren gericht op verslimmen, verbinden en verduurzamen van de West-Brabantse topsectoren: Logistiek, High-tech/Maintenance, Agrofood/Biobased en Creatieve dienstverlening. Eind 2022 volgden een nieuwe strategische Agenda (2023-2030) die zich de transitie naar een nieuwe economie ten doel stelt. Een economie die groen, duurzaam, sociaal en digitaal is en bijdraagt aan de brede welvaart van heel West-Brabant. In de komende 4 jaar richt de board zich op plantbased ondernemen, circulair ondernemen en innovatief ondernemerschap. De volgende analyse ligt hieraan ten grondslag.

Uit recent onderzoek (2022) van RaboResearch blijkt dat deze transitie naar een nieuwe economie voor de toekomstbestendigheid van het Nederlandse bedrijfsleven noodzakelijk is. En sterker nog dat het essentieel is om die transitie te versnellen omdat dit niet vanzelf gaat. Enkele noodzakelijke voorwaarden voor deze transitie zijn een sterk regionaal ecosysteem en koersvast overheidsbeleid. In de strategie van de EBWB is vastgelegd hoe wordt gewerkt aan de versterking van de economische structuur, die bijdraagt aan de transitie naar de nieuwe economie.

De strategie bouwt voort op de eerder gekozen topsectorenaanpak waarin nadruk werd gelegd op verbinden, verslimmen en verduurzamen binnen de sectoren. Dit resulteerde in sterkere sectoren in West-Brabant. We gaan de volgende fase in waarbij economie wordt ingezet voor het oplossen van de grote vraagstukken in en buiten onze regio en voor het creëren van welvaart én welzijn. Dit vraagt om een verschuiving van topsectorenbenadering naar transitiebenadering. Dus, van het versterken van sectoren als knooppunten in de ketens naar het versterken en verbinden in ketens tussen de sectoren als knooppunten.

De strategie van de EBWB is ontwikkeld op het DNA van de regionale economie, en vanuit het besef dat regionale economische ontwikkeling pad-afhankelijk is. Het economisch DNA West-Brabant is door Birch (2021) in kaart gebracht als een economie die wordt gekenmerkt door spreiding over sectoren en over de regio. West-Brabant speelt een rol in meerdere van de tientallen onderzoeks- en innovatiesystemen die Nederland telt maar speelt nauwelijks een leidende rol in de nationale innovatiesystemen door het ontbreken van een universiteit en de beperkte aanwezigheid van systeembedrijven in de regio. Het middelbaar en hoger onderwijs zijn goed vertegenwoordigd. Het mkb is zeer sterk vertegenwoordigd in de regio in bijvoorbeeld de maakindustrie en logistiek, er ligt een belangrijke uitdaging voor het mkb in de transitie naar een digitale en circulaire economie. Thematisch heeft de regio redelijk veel bedrijvigheid in de robotisering, digitalisering en dataficatie die deze uitdaging kunnen ondersteunen. Ten opzichte van de regio's met een vergelijkbaar ecosysteem zijn er in West-Brabant relatief veel startups en nog beter doet West-Brabant het wanneer het gaat om het relatief hoge aantal scale-ups in de regio. De Agrofood en Biobased sector is een zeer kansrijke sector, met kritische massa en een groot potentieel voor de toekomst van de regio, in de nieuwe economie. Met name in het ontwikkelen van oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen. Er is een sterke uitgangspositie om voorop te gaan in Nederland en Europa bij de transitie van dierlijke naar plantaardige eiwitten en van plantaardige non-food toepassingen.

De in de EBWB samenwerkende triple helix partners leggen de komende vier jaren dus de nadruk op plantbased, circulair en innovatief. Onderwijs en bedrijfsleven zetten hier inmiddels al vol op in, getuige de afspraken in de Beroepsagenda Onderwijs West-Brabant 2.0 en de investeringen van bedrijfsleven en onderwijs in broedplaatsen (bijvoorbeeld Treeport Excellence Centre, Sidestream Innovation Valley, DAB, Breda Robotics, etc.). Verder wordt via kenniscentra en practoraten gericht geïnvesteerd in de thema's voor de nieuwe economie. Plantbased is daarbij overigens geen sector, maar omvat veel meer. Denk aan bouwmaterialen, innovatieve voedselproductie, hightech medicijnen tot en met brandstof. Hiermee zijn weer veel overlappen met de agenda op innovatie en circulair. Sterke raakvlakken zijn er met de transitieopgaven op landbouw in onze regio.

2. Opgaven overheid

Als strategisch beraad menen we dat de Strategische Agenda met Actieprogramma, noodzakelijk is om tegemoet te komen aan onze gezamenlijke regionale vraagstukken en die weer gekoppeld zijn aan Europese, nationale en provinciale opgaven. Dat geldt bijvoorbeeld voor biobased woningbouw, stad-land relatie, klimaatverandering, transitie in de landbouw, waterkwaliteit, arbeidsmarkt, mogelijkheden voor circulaire economie, congestie op ons energienet en vertrouwen in de overheid.

De opdracht van RWB is om de overheidsvoorwaarden voor de nieuwe economie op orde te hebben. De Strategische Agenda en het Actieprogramma geven daar invulling aan. Dit laat onverlet dat gemeenten, gelet op hun prioriteiten, voorkeuren en omstandigheden, altijd nog zelf kunnen kiezen op welke acties zij aansluiten. Een mooi voorbeeld van het bijeenbrengen van diverse, maar gelijkgerichte projecten is de Regio Deal West-Brabants Welvaren. Overheid, Onderwijs en bedrijfsleven investeren samen in de nieuwe economie. Samen komen we verder.

3. Aard van de Strategische Agenda en het Actieprogramma

De concept- Strategische Agenda met Actieprogramma RWB 2024-2028 heeft het karakter van een ontwikkelagenda en is geconcretiseerd in de programma's Plantaardige regio, Circulaire regio en Innovatieve regio. De Strategische Agenda schetst het toekomstgericht strategisch perspectief. Het Actieprogramma 2024-2028 beschrijft waar in deze periode op wordt ingezet en in het Jaarplan 2024 wordt concreet aangegeven wat RWB hiervoor, met partners, gaat doen.

Een ontwikkelagenda, die ruimte geeft om samen te ontdekken en tussentijds bij te stellen waar nodig, vraagt van RWB, gemeenten en samenwerkingspartners om hier samen vanuit een gezamenlijk regionaal perspectief invulling aan te geven. Waarbij gemeenten kunnen bezien: waar kan ik bijdragen aan onze gezamenlijk regionale doelen en waar kunnen de regionale activiteiten bijdragen aan de realisatie van mijn lokale doelen? Het vraagt de komende jaren om verdere stroomlijning van agenda's en activiteiten tussen RWB, gemeenten en stedelijke regio's, en ook een optimale inzet van benodigde menskracht en middelen. Een tussentijdse formele evaluatie na 2026 biedt de mogelijkheid te bezien waar de regio staat in de ontwikkelingen en met de Strategische Agenda en waar eventueel bijstelling nodig is.

4. Stevige inzet op Europa, Rijk en multipliers

Het belang om samen te werken aan een nieuwe economie is helder. Alleen door gezamenlijk te acteren is het mogelijk om de toegang tot Europa en Rijk te vergroten. En alleen door gezamenlijk op te trekken in multi-helix verband is het mogelijk om multipliers zoals Regiodeal, JTF-fund en Europese Interreg aanvragen in de regio te laten landen. Daarbij heeft soms de ene gemeente en soms de andere gemeente een eerste voordeel. Het daadwerkelijk komen tot subsidieaanvragen vraagt zowel gerichte capaciteit en inzet aan de voorkant, maar ook gedurende de looptijd van de uitvoering. Zo is in 2024 een groot deel van de inzet vanuit RWB gericht op het verder brengen van de Regiodeal West-Brabants Welvaren en de inhoudelijke eigen projectfiches. Daarnaast wordt voorgesorteerd op nieuwe subsidiemogelijkheden. Onder meer via deelname aan Europese programma's, zoals het Circular Cities and Regions Initiative. Ook wordt via gericht bestuurlijk opdrachtgeverschap de inzet op Europa, Rijk en multipliers extra versterkt.

5. Over te dragen taken

Niet alle activiteiten die RWB de afgelopen jaren heeft uitgevoerd passen bij de focus op de ambitie van EBWB de (transitie naar de nieuwe economie). De selectie van passende en niet meer passende onderwerpen en activiteiten is gemaakte aan de hand van de notitie "Focus opdracht RWB en sturingslogica". Uitgangspunten zijn dan de relatie met de ambitie van de EBWB, het economische belang voor West-Brabant in termen van gebieden, ketens en massa. Daarbij is ook gekeken welke activiteit en rol het beste op welk schaalniveau past. Dit is in oktober en op 15 november 2023 (Regiodag in Rucphen) besproken met bestuurders.

De hoofdlijn die we hieruit halen is dat ruimtelijk-fysieke activiteiten het beste passen op het niveau en de activiteiten van de verstedelijkingregio's. Denk hierbij aan de inrichting van de openbare ruimte, mobiliteit, vastgoedontwikkeling, vormgeving bedrijventerreinen, vrijkomende agrarische bebouwing, erfgoed en inpassing in landschap.

Impulsen voor de nieuwe economie zijn het beste te plaatsen op de regionale schaal, omdat op dit schaalniveau de Europese, nationale en provinciale ontwikkelingen op economisch gebied zijn te overzien en effectief zijn te coördineren. Veel van de ketens hebben zelfs nog een bredere scope en vragen om verbinding met andere regio's en provincie. Zo wordt verkend op welke dossiers we de samenwerking met Midden-Brabant, Zeeland, Vlaanderen en andere overheidspartners willen versterken. Zo wordt op sommige dossiers (biobased bouwen) ook weer samengewerkt op andere schalen (ENZuid) of binnen aparte constructies (Regiodeal MidWest).

6. Governance en financiering

We zullen na vaststelling van de Strategische Agenda met Actieprogramma RWB 2024-2028 aan het algemeen bestuur een passende bestuurlijke governance (inrichting Strategisch Beraad en adviescommissies) voorleggen.

Transitiejaar 2024

Het Jaarplan 2024, dat ter kennisname is meegestuurd, kan worden uitgevoerd binnen de vastgestelde beleidsarme begroting 2024, als financieel kader voor RWB. RWB kan activiteiten die niet meer passen bij haar nieuwe programma, en die in 2024 nog niet kunnen worden overgedragen, tijdelijk waarnemen. We noemen dat service-arrangementen. De Commissies van Advies hebben hier tijdens de regiodag op 15 november over gesproken. Het gaat om afgebakende opdrachten met het perspectief dat ze worden overgeheveld naar de verstedelijkingsregio's of blijven binnen RWB (bijvoorbeeld OV). Een lijst met activiteiten en bijbehorende capaciteit (ongeveer 2 fte) is opgenomen in de bijlagen. Voor de hiermee gemoeide kosten van € 237.500 in 2024 worden nog een dekkingsvoorstel en begrotingswijziging voorgelegd.

Financiering uitvoering Strategische Agenda met Actieprogramma vanaf 2025

Het strategisch beraad is van plan om de Strategische Agenda met Actieprogramma RWB 2024-228 te hanteren als inhoudelijk kader voor de begroting 2025. Deze bieden we begin april voor zienswijzen aan de gemeenten aan.

Enkele gemeenten hanteren de gedachte dat de optelsom van de nieuwe economisch gerichte RWB-opdracht en de aanvullende coördinatietaken voor de verstedelijkingsagenda's voor hetzelfde geld kan. We vinden dat niet reëel, het gaat immers om de combinatie van een vernieuwde opdracht gericht op het economisch vestigingsklimaat en extra coördinatie op verstedelijkingsagenda's. In het kader van de uitvoeringskracht kijken gemeentesecretarissen wel naar een optimale organisatie van de samenwerking.